ประโยค ๑-๒
ปัญหา บาลีไวยากรณ์
สอบ วันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๖

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้
พยัญชนะที่.....ในวรรคทั้ง ๕ คือ ..... และ ส ๑๑ ตัวนี้เป็นอโฆสะ, พยัญชนะที่.....ในวรรคทั้ง ๕ คือ..... และ ..... ๒๑ ตัวนี้ เป็นโฆสะ ฯ

๒. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้
ก. โนหิ + เอตำ สนธิเป็น ..... ฯ
ข. เอวำ + หิ สนธิเป็น ..... ฯ
ค. จตูหปาเยหิ ตัดบทเป็น ..... ฯ
ฆ. ปุปฺผสา ตัดบทเป็น ..... ฯ
ง. ในนิคคหิตสนธิ ได้สนธิกิริโยปกรณ์ ๔ คือ ..... ฯ

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้
ก. นามเช่นไร จัดเป็นคุณนาม ฯ
ข. อิตถีลิงค์ มีการันต์เท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ
ค. สตฺตโม แปลว่าอะไร ฯ เป็นสังขยาชนิดไหน ฯ
ฆ. สัพพนาม แบ่งเป็นเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ
ง. สายำ, พหิทฺธา แปลว่าอย่างไร ฯ เป็นนิบาตบอกอะไร ฯ

๔. ธาตุนั้นท่านรวบรวมจัดไว้เป็นกี่หมวด ฯ อะไรบ้าง ฯ ธาตุเหล่าใดเรียกว่าสกัมมธาตุ และอกัมมธาตุ ฯ

๕. กิริยากิตก์ต่อไปนี้ คือ ภุตฺโต, นิกฺขมฺม แปลว่าอย่างไร ฯ สำเร็จรูปมาจากอะไร ฯ จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกปัจจัย รูป และสาธนะมาด้วย
ก. กมฺมำ กโรตีติ กมฺมกาโร ฯ
ข. สรติ เอตายาติ สติ ฯ

๖. อะไร ชื่อว่า กัมมธารยสมาส ฯ และกัมมธารยสมาสนั้น มีเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ พุทฺธรตนํ, ปณฺฑาปาสาโท จัดเป็นอย่างไหน ฯ

๗. ในฐานตัทธิต และภาวตัทธิต มีปัจจัยอย่างละเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ นาวิโก, โกสลฺลํ ลงปัจจัยอะไร ในตัทธิตไหน จงเขียนรูปวิเคราะห์มาดูด้วย ฯ

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง.

เฉลย ประโยค ๑-๒
ปัญหา บาลีไวยากรณ์

๑. ได้เติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้ พยัญชนะที่ ๑ และที่ ๒ ในวรรคทั้ง ๕ คือ ก ข, จ ฉ, ฏ ฐ, ต ถ, ป ผ และ ส ๑๑ ตัวนี้ เป็น อโฆสะ ฯ พยัญชนะที่ ๓ ที่ ๔ ที่ ๕ ในวรรคทั้ง ๕ คือ ค ฆ ง, ช ฌ ญ, ฑ ฒ ณ, ท ธ น, พ ภ ม, และ ย ร ล ว ห ฬ ๒๑ ตัวนี้ เป็นโฆสะ ฯ

๒. ได้เติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้

ก. โนหิ + เอตๆ สนธิเป็น โนเหตๆ ฯ

ข. เอวๆ + หิ สนธิเป็น เอวญฺหิ ฯ

ค. จตูหปาเยหิ ตัดบทเป็น จตูหิ-อปาเยหิ ฯ

ฆ. ปุปฺผสา ตัดบทเป็น ปุปฺผ-อสฺสา ฯ

ง. ในนิคคหิตสนธิได้สนธิกิริโยปกรณ์ ๔ คือโลโป ๑ อาเทโส ๑ อาคโม ๑ ปกติ ๑ ฯ

๓. ได้ตอบคำถามต่อไปนี้

ก. นามที่แสดงลักษณะของนามนาม สำหรับหมายให้รู้ว่า นามนามนั้น ดีหรือชั่ว เป็นต้น เป็นคุณนาม ฯ

ข. อิตถีลิงค์ มีการันต์ ๕ คือ อา อิ อี อุ อู ฯ

ค. สตฺตโม แปลว่า ที่ ๗ ฯ เป็นปูรณสังขยา ฯ

ฆ. สัพพนาม แบ่งเป็น ๒ คือ ปุริสสัพพนาม ๑ วิเสสนสัพพนาม ๑ ฯ

ง. สายๆ แปลว่า เย็น เป็นนิบาตบอกกาล ฯ พหิทฺธา แปลว่า ภายนอก เป็นนิบาต บอกที่ ฯ

๔. ธาตุนั้นท่านรวบรวมจัดไว้เป็น ๘ หมวด คือ หมวด ภู รุธฺ ทิวฺ สุ กี คหฺ ตนฺ และหมวด จุรฺ ธาตุ ฯ ธาตุเหล่าใด เรียกหากรรม ธาตุเหล่านั้น เรียกว่า สกัมมธาตุ ธาตุมีกรรม, ธาตุเหล่าใด ไม่ต้องเรียกหากรรมคือสิ่งอันบุคคลพึงทำ ธาตุเหล่านั้น เรียกว่าอกัมมธาตุ ธาตุไม่มีกรรม ฯ

๕. กิริยากิตก์ คือ ภุตฺโต แปลว่า อันเขากินแล้ว ฯ สำเร็จรูปมาจาก ภุช ธาตุ ในความกิน ต ปัจจัย ธาตุมี ช เป็นที่สุด เอาที่สุดธาตุเป็น ตฺ ลง สิ ปฐมาวิภัตติ สำเร็จรูปเป็น ภุตฺโต ฯ

นิกฺขมฺม แปลว่า ออกแล้ว ฯ สำเร็จรูปมาจาก นิ บทหน้า ขมฺ ธาตุ ในความออก หรือ กฺม ธาตุ ในความออก, ก้าวออก ตูนาทิ ปัจจัย คือ ตูน ตฺวา ตฺวาน มีอุปสัคอยู่หน้า แปลงปัจจัยทั้ง ๓ เป็น ย ธาตุมี มฺ เป็นที่สุด อยู่หน้า แปลง ย กับที่สุดธาตุ เป็น มฺม สำเร็จรูปเป็น นิกฺขมฺม ฯ

ได้เขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกปัจจัย รูป และสาธนะมาดังนี้

ก. (ผู้ใด) ย่อมทำซึ่งกรรม เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่าผู้ทำซึ่งกรรม ฯ ลง ณ ปัจจัย เป็น กัตตุรูป กัตตุสาธนะ ฯ

ข. (ชน) ย่อมระลึก ด้วยธรรมชาตินั่น เหตุนั้น (ธรรมชาตินั่น) ชื่อว่าเป็นเหตุระลึก (แห่งชน) ฯ ลง ติ ปัจจัย เป็นกัตตุรูป กรณสาธนะ ฯ

๖. นามศัพท์ ๒ บท มีวิภัตติและวจนะเป็นอย่างเดียวกัน บทหนึ่งเป็นประธาน คือเป็นนามนาม, บทหนึ่งเป็นวิเสสนะ คือเป็นคุณนาม หรือเป็นคุณนามทั้ง ๒ บท มีบทอื่นเป็นประธาน ที่ท่านย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อกัมมธารย-สมาส ฯ มี ๖ อย่าง คือ วิเสสนปุพฺพปโท, วิเสสนุตฺตรปโท, วิเสส-โนภยปโท, วิเสสโนปมปโท, สมฺภาวนปุพฺพปโท, อวธารณปุพฺพปโท ฯ

พุทฺธรตนำ เป็นอวธารณบุพพบท ฯ

ปณฺฑาปาสาโท เป็นวิเสสโนปมบท ฯ

๗. ในฐานตัทธิตมีปัจจัย ๑ ตัว คือ อีย ฯ ในภาวตัทธิต มีปัจจัย ๖ ตัว คือ ตฺต, ณฺย, ตฺตน, ตา, ณ, กณฺ ฯ

นาวิโก ลง ณิก ปัจจัย ในตรัตยาทิตัทธิต ฯ

วิเคราะห์ว่า นาวาย ตรตีติ นาวิโก ฯ

โกสลฺลํ ลง ณฺย ปัจจัย ในภาวตัทธิต ฯ

วิเคราะห์ว่า กุสลสฺส ภาโว โกสลฺลํ ฯ
